

Mokslininkų socialinių tyrinėjimų apžvalga konferencijoje „Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos“

**Jūratė Guščinskienė,
Juozas Leonavičius**

*Kauno technologijos universitetas,
Donelaičio 20,
LT-3000, Kaunas*

2001 m. gegužės 29–31 d. Kauno technologijos universitete vyko mokslinė konferencija. Tai buvo tęsinys sociologų konferencijų, kurios prasidėjo dar Kauno politechnikos institute 1966 m. 1991–2001 m. buvo surengta 13 mokslinių konferencijų. 2001 m. mokslinei konferencijai 126 autoriai pateikė 106 pranešimus. Pranešėjai buvo 48 Kauno technologijos universiteto, 67 – kitų mokslo ir studijų institucijų, 4 – pramonės, 4 – valstybės institucijų, 3 – kitų šalių atstovai.

Straipsnyje aptariama mokslininkų socialinių tyrinėjimų problematika, atliktų tyrimų rezultatai, socialinių mokslų teorinių ir praktinių tyrimų perspektyvos.

Raktažodžiai: sociologija, socialinės problemos, sociologiniai tyrimai, socialinių reiškinių teorijos

2001 m. gegužės 29–31 d. Kauno technologijos universitete vyko 33-ioji sociologų konferencija. Pirmoji surengta Kauno politechnikos institute 1966 m. birželio mėnesį. Pranešimus joje skaitė Kauno, Vilniaus, Maskvos, Talino ir kitų miestų atstovai [16]. Jos metu išryškėjo tyrinėtojų atliekamų darbų kryptys ir lygis. Po šios konferencijos Lietuvos aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos įsakymu Kauno politechnikos institute buvo įkurta Sociologinių tyrimų laboratorija, o kitose aukštosiose mokyklose – sociologų grupės. Laboratorijai ir sociologų grupėms pavesta tirti specialistų rengimo aukštosiose mokyklose problemas. Atlikti tyrinėtojų darbai buvo nagrinėti tarprespublikiniame simpoziume 1969 m. sausio 28–31 d. [17]. 1970–1990 metais dar buvo surengta 18 mokslinių konferencijų, kurių medžiaga išspausdinta atskiruose leidiniuose.

1991–2001 m. buvo surengta 13 mokslinių konferencijų. Išsiplėtė jų tematika [14]. 2001 m. mokslinei konferencijai 126 autoriai pateikė 106 pranešimus. Pranešėjai buvo 48 Kauno technologijos universiteto, 67 – kitų mokslo ir studijų institucijų, 4 –

pramonės, 4 – valstybės institucijų, 3 – kitų valstybių atstovai.

Konferencijos metu dirbo 5 sekcijos: 1) Sociologijos istorija; 2) Sociologijos metodologija ir teorijos; 3) Sociologinių tyrimų metodika; 4) Sociologinių tyrimų rezultatai; 5) Žmonių socialinio gyvenimo ir sociologijos perspektyvos.

Pirmojoje sekcijoje pateikti pranešimai: P. Sorokino sociokultūrinės dinamikos teorija (J. Guščinskienė), Ekonominės migracijos raida Europoje ir Lietuvoje (A. Kazlauskienė), Teisinių santykių atsiradimas ir kaita socialiniame žmonių gyvenime (D. Nazarovienė) ir kt. Antroje sekcijoje: Vertybinės orientacijos – palyginamųjų sociologinių tyrimų objektas (A. Matulionis), Patrono ir kliento santykių analizė: politinio klientizmo charakteristika (R. Kaminskas), Demokratija ir efektyvus viešasis administravimas (A. Raipa), Ervingo Gofmano sociologinis požiūris į komandas organizacijoje (L. Sapežinskienė), Socialinė etika – sociologinio dorovės diskurso konsekvencija (N. Vasiljevienė) ir kt. Trečioje sekcijoje: Kultūros sociologinės analizės ypatumai (I. Luobikienė),

Bankų depozitų valdymo tyrimo metodikos pagrindimas (I. Mačerinskienė, J. Vasiliauskaitė) ir kt. Ketvirtąjoje sekcijoje: Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių skaičiaus kitimo Lietuvoje įvertinimas (E. Bartkus), Žemdirbių gyvenimo ir veiklos sąlygos Šiaurės Rytų Lietuvoje (A. Čiužas), Gyventojų požiūris į rūkymą profilio keitimas (A. Goštautas, Z. Jantokas), Lietuvos kūno kultūros akademijos studentų laiko biudžeto tyrimas (E. Grinienė), Intelektinių paslaugų kokybės tyrimo ypatumai (D. Kunigėlienė, V. Vengrauskas), Sporto pedagogų socialinės kompetencijos ypatumai (A. Malinauskas), Gyventojų požiūris į Europos integraciją tyrimas Kauno mieste ir rajone (L. Mažylis, N. Prekevičius), Gyventojų požiūris į sveikatos priežiūros reformą (R. Povilaitis), Lietuvos moterų raiškos darbo rinkoje sociologinė charakteristika (A. Valackienė) ir kt. Penktoje sekcijoje: Laisvo darbuotojų judėjimo principo užtikrinimas Europos sąjungoje (A. Junevičius, L. Žitkus), Žmonių socialinio gyvenimo perspektyvos (V. Kučinskas, R. Kučinskienė), Socialinis mobilumas – kelias į darbo rinką (L. Mecajeva, A. Kisielienė) ir kt.

Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga išspausdinta (*Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Kaunas: Technologija, 2001. 632 p.).

2001 m. konferencijoje didžiausias skaičius pranešimų buvo 4-ojoje sekcijoje – sociologinių tyrimų rezultatai. Šiame straipsnyje aptariami kai kurie šios sekcijos pranešimai.

Konferencijoje „Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos“ kasmet diskutuojama labai įvairiais ir aktualiais klausimais. Kai kurios aktualios problemos konferencijoje paliečiamos kasmet. Viena tokių reikšmingų problemų – mokymosi ir mokymo (taip pat mokymosi veiksnių bei motyvų), kurioms buvo skirta gana daug dėmesio 2001 birželio mėnesį vykusioje sociologų konferencijoje.

Mokymosi ir mokymo klausimai tapo ypač aktualūs atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Lietuvos žmonės, pajutę laisvės vėjo dvelksmą, patys panoro patirti laisvės pojūtį, kurį suprato labai skirtingai. Vieniems laisvė – tai galimybė pasirinkti įvairias veiklos sritis; kitiems – Vakarų pasaulio pamėgdžiojimas; tretiems – pasirinkimo mokytis laisvė (į vidurinę bendrojo lavinimo mokyklą, universitetą ir kt.) ir t. t.

Pasibaigus euforinei būsenai, pasirodė, jog ne visiems sekėsi sėkmingai pasirinkti, o pasirinkus kartais buvo nelengva pasiekti norimą tikslą. Tai būdinga ir mokymo (-si) procesui. Atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje ir pradėjus švietimo reformą paaiškėjo, kad dalis moksleivių visai nustojo lankyti vidurines mokyklas. Kai kurie vaikai atsidūrė gatvėje dėl įvairių priežasčių (pvz., tėvai neteko darbo ir skatino vaikus vietoj pamokų eiti uždarbiauti, kai kurie vaikai pagalvojo, jog ir be mokslo galės neblogai gyventi ir t. t.). Anot Pedagogikos instituto tyrinėto-

jo P. Dereškevičiaus, mokyklas nelankančių vaikų skaičius apytiksliai sudaro 4–6 proc. viso bendrojo lavinimo mokyklose besimokančiųjų skaičiaus [4: 74], o iš tiesų šis skaičius turbūt yra gerokai didesnis. Tuo tarpu ir Lietuvos Respublikos Konstitucija, ir Švietimo įstatymas įpareigoja visus vaikus iki 16 metų amžiaus mokytis, o valstybę – skatinti vaikus nuolat lankyti mokyklą bei imtis priemonių mokyklos nelankančių vaikų skaičiui mažinti. Sprendžiant šį klausimą, nemažas vaidmuo tenka šeimai [13]. Gal ateityje vaikai, kurie šiuo metu nelanko mokyklos, nutars toliau mokytis suaugusiųjų bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose. Todėl labai svarbu, kad tokios mokyklos toliau tęstų savo tradicijas ir padėtų asmenims, norintiems gauti bendrojo lavinimo mokyklos išsimokslinimą.

Per pastarąjį dešimtmetį buvo juntami pokyčiai ir aukštojoje mokykloje. Aukštoji mokykla – aukščiausia mokymo institucija daugelio valstybių švietimo sistemose. Tai viena reikšmingiausių visuomenės švietimo institucijų, nes čia vyksta daugelio jaunuolių socializacija profesinio rengimo proceso metu, jaunimo ir vyresnių žmonių lavinimas bei ugdymas. Šios funkcijos tiesiogiai veikia šalies raidą ir visuomenės plėtotės tendencijas. 1990–1991 m. m. Lietuvoje iš viso mokėsi 673 905, aukštosiose mokyklose studijavo 67 312 (9 proc.). Visuomenės raida nulėmė tai, kad iki 1993–1994 m. m. kasmet mažėjo studentų skaičius. Mažiausiai studijuojančių (51 482) aukštosiose mokyklose buvo 1994–1995 m. m. [11: 55–56]. 1994 m. Lietuvoje buvo tarsi persilaužimo metai, kada iki tol mažėjęs besimokančiųjų, o kartu ir studentų skaičius ėmė didėti. 1998–1999 m. m., kai Lietuvoje mokėsi 746 tūkst. žmonių, 75 tūkst. jaunimo studijavo aukštosiose mokyklose [9: 113]. Atitinkamai šiame dešimtmetyje išaugo baigusiujų aukštąsias mokyklas skaičius: jis padidėjo nuo 92,19 tūkst. 1991 m. iki 116,90 tūkst. 1997 m. [10: 48]. Šiuos pokyčius sukėlė pasikeitimai Lietuvos ekonominėje ir politinėje sistemose, darbo rinkoje ir pan., tai pakeitė visuomenės požiūrį į aukštąjį išsimokslinimą ir jo suteikiamas galimybes visuomenėje. Aukščiau pateikti statistiniai duomenys leidžia daryti išvadą, kad pastaraisiais metais aukštasis mokslas Lietuvos visuomenėje įgyja vis didesnę vertę. Taigi aukštoji mokykla tampa viena reikšmingiausių visuomenės švietimo, lavinimo ir ugdymo institucijų.

Toliau straipsnyje bus aptarti suaugusiųjų mokymosi bendrojo lavinimo vidurinėje mokykloje veiksniai ir motyvai; stojimo į aukštąją mokyklą veiksniai ir motyvai ir kt.

Suaugusiųjų mokymosi bendrojo lavinimo vidurinėje mokykloje veiksniai ir motyvai. Šiame straipsnyje dažnai vartojamos veiksnio ir motyvo sąvokos. *Veiksny* – tai objektyvi priežastis, jėga, sukelianti kurį nors reiškinį; proceso varomoji jėga, būtina to vyks-

mo sąlyga. *Motyvas* – tai subjektyvi, skatinamoji priežastis; įsisąmoninta paskata, lemianti veiksmą, siekiant patenkinti kurį nors žmogaus poreikį.

Kaip rodo statistika, po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dalis įvairaus amžiaus žmonių pradėjo gana skeptiškai vertinti mokymosi naudą. Kai kurie nutraukė mokslą bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose. Tačiau praktika rodo, jog suaugę žmonės po kurio laiko grįžta mokytis, nes jiems iškyla problemų, susijusių su darbu. Žmonės pajunta, jog jiems trūksta žinių, o kartais ir (tik) diplomo (jų nuomone).

Lietuvoje suaugusiems asmenims bendrąjį išsimokslinimą teikia keturi suaugusiųjų mokymo centrai: Kauno, Marijampolės, Panevėžio ir Vilniaus [3: 263]. Išvardytų suaugusiųjų mokymo centrų besimokančiųjų mokyti skatinančius veiksnius ir motyvus 2000 m. analizavo E. Butkevičienė [3: 260–263]. Tyrėja su anketa apklausė 1101 respondentą. Apklausiamieji turėjo pažymėti, kokie veiksniai ir motyvai turėjo įtakos jų apsisprendimui toliau mokytis [3: 261]:

- pareikšti savo nuomonę, kurie veiksniai ir motyvai buvo svarbūs prieš pradėdant mokytis;
- pažymėti veiksnius ir motyvus, kurie yra svarbūs šiuo metu, jau mokantis Suaugusiųjų mokymo centre.

Taigi E. Butkevičienė siekė sužinoti, ar mokymosi veiksniai ir motyvai kito bėgant laikui, jau mokantis Suaugusiųjų mokymosi centre. Respondentai turėjo įvertinti pasirinktus motyvus pagal skalę: 1 – nelabai svarbi priežastis, 2 – svarbi priežastis, 3 – labai svarbi priežastis. Tyrimo rezultatai parodė, kad apsisprendimą tęsti mokslą besimokantiejiems Suaugusiųjų mokymo centruose (daugiau nei 50 proc.) įtakos turėjo trys pagrindiniai veiksniai [3: 262]:

- noras įgyti bendrąjį išsimokslinimą (77,6 proc.);
- noras gauti brandos atestatą (71 proc.);
- žinių siekimas (56 proc.).

Be to, iš baigusių suaugusiųjų mokymo centrų 41 proc. planuoja toliau studijuoti aukštojoje mokykloje, todėl brandos atestatas jiems tikrai būtinas.

Panašų tyrimą Vilniaus suaugusiųjų vidurinėje mokykloje 2000 m. atliko E. Ambrulaitytė, I. Gumbelvičiūtė, V. Laimienė, K. Zaicevičius [1: 230–233]. Tyrinėtojai analizavo šios mokyklos besimokančiųjų mokymosi veiksnius ir motyvus. Buvo apklausti 79 respondentai, kurių amžius nuo 17 iki 31 metų (vidutinis respondentų amžius 24 metai). Tyrinėtojai analizavo pagrindines priežastis, kurios paskatino respondentus nutraukti mokslą bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose. Pagrindinės mokslo nutraukimo priežastys pasiskirstė taip [1: 232]:

- nesisekė mokytis – 27,8 proc.;
- pradėjau dirbti – 21,5 proc.;
- tingėjau mokytis – 21,5 proc.;
- sunki materialinė padėtis – 11,4 proc.;

- dėl sveikatos – 5 proc.;
- dėl santuokos – 5 proc.

Pagrindiniai veiksniai, kurie paskatino respondentus mokytis [1: 232]:

- 1) atestatas;
- 2) noras tobulėti;
- 3) žinių siekimas.

Taigi matome, kad abiejuose tyrimuose suaugusiųjų, siekiančių įgyti bendrojo lavinimo mokyklos atestatą, nuomonė apie pagrindinius veiksnius ir motyvus yra labai panaši.

Be to, Vilniaus suaugusiųjų vidurinėje mokykloje besimokančiųjų net 53 proc. [3: 232] planuoja stoti į aukštąją mokyklą (Suaugusiųjų mokymo centruose – 41 proc.). Vadinasi, abiejų tyrimų rezultatai rodo, kad respondentai ateityje planuoja mokytis, nes tada jie galės pretenduoti į aukštesnes pareigas, geriau apmokamą darbą, kilti karjeros laiptais ir pan.

Stojimo į aukštąją mokyklą veiksniai ir motyvai. Kasmet nemažas skaičius asmenų, baigusių bendrojo lavinimo vidurines mokyklas, toliau tęsia studijas aukštesiose mokyklose. Šis klausimas taip pat buvo analizuojamas sociologų konferencijoje. Aukštojo mokslo studijų pasirinkimą skatina įvairūs veiksniai ir motyvai, kuriuos nuo 1966 m. (KPI, o vėliau KTU) analizuoja J. Leonavičius (KTU). Jo pėdomis seka ir kitų aukštųjų mokyklų tyrinėtojai (F. Motiejūnas, LKKA; G. Bubnys, Z. S. Kriaučeliūnas, LTU-KPF ir kt.). Toliau trumpai aptarsime stojimo į aukštąją mokyklą veiksnius ir motyvus.

Tyrimai KTU ir LKKA buvo atlikti remiantis J. Leonavičiaus parengta tyrimo metodika. Tokius tyrimus J. Leonavičius atliko 1966, 1994 ir 1998 m. Jis 1998 metų rudenį tyrė dieninio skyriaus pirmojo kurso studentų stojimo į KTU veiksnius ir motyvus [8: 360–373]. 1998 m. rudens semestre KTU studijavo 2192 studentai, o savo nuomonę pareiškė 1659 respondentai (75,7 proc.). Pagrindiniai veiksniai ir motyvai, paskatinę respondentus studijuoti KTU (anksčiau KPI) pateikti 1 lentelėje.

Tyrimų duomenys rodo, kad 1968–1998 m. dalies įstojusųjų į KPI-KTU veiksnį ir motyvų įtaka nedaug pakito ir jie išliko pirmame dešimtuکه. Kitų padėtis dėl įtakos sumažėjimo gerokai pasikeitė, ir jie atsidadė žemesnėse pozicijose. Pavyzdžiui, motyvas „patiko pasirenkama specialybė“, 1968 m. buvo 1 vietoje, 1994 m. – 9, o 1998 m. – 16 vietoje [8: 371].

Lyginant 1998 m. ir ankstesnių tyrimų rezultatus pastebėta, kad keičiantis politinėms, socialinėms ir ekonominėms sąlygoms kai kurie stojimo į aukštąją mokyklą veiksniai bei motyvai išnyko (pvz., siuntė įmonė ir kt.) ir atsirado naujų (pvz., galimybė išvažiuoti į užsienį ir kt.).

Analizuojant stojimo į aukštąją mokyklą veiksnius ir motyvus, įdomu analizuoti skirtingų studijų formų (pvz., dieninių ir vakarinių) studentų nuomo-

1 lentelė. Stojimo į KPI-KTU veiksniai ir motyvai [8: 370–371]		
1966 m.	1994 m.	1998 m.
Patiko pasirenkama specialybė.	Aukštojo mokslo siekimas.	Aukštojo mokslo diplomo reikšmė.
Vidurinėje mokykloje geriau sekėsi pagrindiniai pasirenkamos specialybės dalykai.	Aukštojo mokslo diplomo reikšmė.	Aukštojo mokslo siekimas.
Mūsų laikais kiekvienas jaunas žmogus nori įsigyti aukštąjį išsimokslinimą.	Noras studijuoti.	Galimybė gauti darbo baigus.
Aukštosios mokyklos studentai studijų metu atleidžiami nuo karinės tarnybos.	Noras būti studentu.	Siekimas karjeros.
Nuo mažens svajojau tapti inžinieriumi.	Noras greičiau tapti savarankišku.	Noras būti studentu.
Rekomendavo, patarė tėvai, giminės, artimieji.	Noras išmokti dirbti kompiuteriu.	Noras studijuoti.
Rekomendavo, patarė mokytojai.	Patrauklus studentiškas gyvenimas.	Noras įgyti daugiau pasirinktos specialybės žinių.
Pasirenkamoji aukštoji mokykla populiarsnė už kitas aukštąsias savo kultūriniu gyvenimu, tradicijomis.	Galimybė baigus gauti darbo.	Noras greičiau tapti savarankišku.
Norėčiau įsigyti bet kokį aukštąjį mokslą ir gauti diplomą.	Patiko pasirinkta specialybė.	Didesnis pasirinktos specialybės darbuotojų atlyginimas ir potencialios pajamos.
Būdamas inžinieriumi galėsiu daugiau padaryti žmonėms naudos.	Noras pagerinti savo socialinę padėtį.	Galimybė įsigyti prestižinę specialybę.

ne šiuo klausimu. F. Motiejūnas, remdamasis J. Leonavičiaus tyrimo metodika, tyrė LKKA neakivaizdininkų stojimo į aukštąją mokyklą veiksnius ir motyvus. Tyrėjas išanalizavo 65 respondentų nuomonę [12: 418–422]. Veiksniai ir motyvai išsidėstė taip:

1. Aukštojo mokslo diplomo reikšmė.
2. Darbe reikalauja aukštojo mokslo diplomo.
3. Patiko sportas.
4. Gyvenimas susijęs su sportu.
5. Ateitį sieju su sportu.
6. Studijos siejasi su sportu.
7. Man patinka studijų formos, organizavimas.
8. Galimybė suderinti darbą ir studijas bei šeimos rūpesčius.
9. Galimybė suderinti sportą ir studijas.
10. Mažesnis mokestis.

J. Leonavičiaus ir F. Motiejūno atliktų tyrimų rezultatai rodo, kad stojimo į KPI-KTU dieninį ir LKKA neakivaizdinį skyrius aiškiai skiriasi, nors abiejuose vyrauja „aukštojo mokslo diplomo reikšmė“, tačiau kiti neakivaizdininkų pasirinkti veiksniai ir motyvai rodo didesnę jų pragmatizmą.

Studentų mokymosi motyvams gali daryti įtaką daugelis veiksnių, pavyzdžiui, studentų ir dėstytojų santykiai mokymo (-si) proceso metu [6], galimybė planuoti karjerą [14] ir kt. Visais šiais klausimais buvo plačiai diskutuota 2001 m. pavasarį Kaune kon-

ferencijoje „Sociologija praeitis, dabartis, perspektyvos“.

IŠVADOS

Išanalizavus ir apibendrinus šiame straipsnyje aptartų tyrimų rezultatus, galima daryti tokias išvadas:

1. Mokymosi veiksniai ir motyvai žmonių, studijuojančių keturiuose Suaugusiųjų centruose bei Vilniaus suaugusiųjų mokykloje, yra labai panašūs.
2. Net 53 proc. Vilniaus suaugusiųjų vidurinėse mokyklose besimokančiųjų, Suaugusiųjų mokymo centruose – 41 proc. planuoja stoti į aukštąsias mokyklas.
3. Stojančiųjų į KPI-KTU stojimo veiksniai ir motyvai kinta. Tam įtakos turi politinės, socialinės ir ekonominės sąlygos, lemiančios vieno veiksnio ir motyvų išnykimą, o kitų (naujų) atsiradimą.
4. KTU dieninio ir LKKA neakivaizdinio skyrius studentų nuomonės apie stojimo į aukštąją mokyklą veiksnius ir motyvus aiškiai skiriasi. Nors abiejų tyrimų rezultatuose vyrauja „aukštojo mokslo diplomo reikšmė“, tačiau kiti neakivaizdininkų pasirinkti veiksniai ir motyvai rodo didesnę jų pragmatizmą.
5. Išspausdintame leidinyje „Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos“ medžiaga rodo tyrinėtojų atliktų darbų lygį, jų reikšmingumą, sociologinių tyrimų rengimo ir atlikimo bei teorinio lygio kėlimo būtinumą.

Literatūra

1. Ambrulaitytė E., Gumbelevičiūtė I., Laimienė V., Zaičevičius K. Asmenų, siekiančių įsigyti vidurinį išsilavinimą Vilniaus suaugusiųjų vidurinėje mokykloje, mokymosi veiksniai ir motyvai. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 230–233.
2. Bubnys G., Kriaučeliūnas Z. S. Stojimo į Lietuvos teisės universiteto Kauno policijos fakultetą motyvai. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 254–260.
3. Butkevičienė E. Mokymosi suaugusiųjų mokymo centruose veiksniai ir motyvai. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 260–263.
4. Dereškevičius P., Rimkevičienė V., Targamadžė V. *Mokyklos nelankymo priežastys*. Vilnius: Žuvėdra, 2000.
5. Griniene E. Lietuvos kūno kultūros akademijos studentų laiko biudžeto tyrimas. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 315–319.
6. Karbauskienė V. Dėstytojų ir studentų tarpusavio santykių įtaka mokymo (-si) procesui ir jo rezultatams. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 345–348.
7. *Konferencijos „Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos“ programa*. Kaunas, 2001 m. gegužės 8 d. 6 p.
8. Leonavičius J. Stojimo į Kauno technologijos universitetą veiksnių ir motyvų tyrimas 1998 m. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 360–373.
9. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida*. Vilnius: Statistikos departamentas. 1999. Nr. 1.
10. *Lietuvos statistikos metraštis '98*. Vilnius: Metodinis leidysbos centras, 1998.
11. *Moterys ir vyrai Lietuvoje '98*. Vilnius: Moterų informacijos centras, 1999.
12. Motiejūnas F. Neakivaizdinių studijų Lietuvos kūno kultūros akademijoje veiksniai ir motyvai. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 418–422.
13. Navasaitienė S. Nelankančio mokyklos vaiko šeimos socialinė charakteristika. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 207–211.
14. *Sociologija Lietuvoje: praeitis ir dabartis*. Kaunas, 1991. 140 p.; 1992. 224 p.; 1993. 323 p.; 1994. 252 p.; 1995. 1 knyga 195 p. ir 2 knyga 130 p.; 1996 1 knyga 214 p. ir 2 knyga 246 p. *Sociologija: praeitis ir dabartis*. Kaunas, 1997. 1 knyga 304 p. ir 2 knyga 296 p.; 1998, 1 knyga 308 p. ir 2 knyga 279 p.; 1999. 424 p.; 2000. 374 p. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Kaunas, 2001. 632 p. *Stojimo į aukštąją mokyklą veiksniai ir motyvai*. Kaunas, 1998. 230 p.; *Sociologija aukštojoje mokykloje*. Kaunas, 1999. 122 p.; *Petras Leonas – teisininkas, sociologas, mokslininkas, visuomenės veikėjas*, Kaunas, 1999. 44 p.
15. Šmergelienė V., Kazlauskienė E. Studentų karjeros planavimą bei jos pasirinkimą lemiančių veiksnių ypatumai. *Sociologija: praeitis, dabartis, perspektyvos*. Mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 2001. P. 478–487.
16. *Visuomeninių mokslų katedros dėstytojų mokslinė konferencija (1966. VI. 16–18)*. Kaunas, 1966. P. 73–128.
17. *Эффективная подготовка специалистов*. Материалы межреспубликанского симпозиума. Каунас, 1969. 368 с.

Jūratė Guščinskienė, Juozas Leonavičius

A REVIEW OF SOCIAL STUDIES AT THE CONFERENCE “SOCIOLOGY: PAST, PRESENT, PERSPECTIVES”

S u m m a r y

Problems of the past and present of social research discussed at the conference “Sociology: Past, Present, Perspectives” held on 25–31 May 2001 are presented. Also, ideas and attitudes to the perspectives of sociology in Lithuania and foreign countries are discussed.